

Theater Na de Dam
Atelier

ANNEMARIE HEEFT HET GEZIEN

Thema's: Bevrijding van Nederland, Bombardement

Locatie: Middelburg, Nederland

Door: Roos Zwigman

Dit verhaal is van Annemarie. Zij was jong tijdens de Tweede Wereldoorlog en maakte de oorlog mee in de stad waar ze geboren werd: Middelburg. Ze zag alles gebeuren – van de bezetting tot de *Slag om de Schelde** en de bevrijding. Ze kan er nog steeds over vertellen, gelukkig maar. Want zij heeft het gezien, en ze wil niet dat het vergeten wordt.

PERSONAGES ACTEUR 1
 ACTEUR 2

ACTEUR 1 en 2 vertellen samen het verhaal aan het publiek. Je kunt zelf bedenken hoe ze dat doen en hoe de ruimte eruit ziet. Hoe brengen ze het verhaal tot leven?

ACTEUR 1 10 mei 1940
 Nederland wordt binnengevallen door de Duitsers
 Nederland vecht terug,
 maar na het bombardement op Rotterdam op 14 mei
 wordt Nederland gedwongen zich over te geven
 Alleen Zeeland niet
 Nog niet
 Omdat in Zeeland de Fransen zaten en Nederland te hulp schoten
 Maar de burgemeester van Middelburg is alert
 En evacueert de historische stad Middelburg

SAMEN Bekendmaking

ACTEUR 2 Burgemeester van Middelburg maakt bekend:
 Teneinde op alle mogelijke gebeurtenissen voorbereid te zijn
 geef ik in overweging dat Middelburg door vrouwen en kinderen

vrijwillig ontruimd wordt
Alle personen en openbare diensten zijn verplicht te blijven
Men neme onder andere voedsel een fles water en dekens mee,
de distributiekaarten en indien mogelijk andere identificatiebewijzen

ACTEUR 1 Mensen met witte lakens, gevuld met spullen, vluchten de stad uit
Op 17 mei 1940 ligt Middelburg onder vuur
De Fransen en Duitsers schieten op elkaar
Middelburg wordt getroffen in het vuurgevecht
Luchtalarm
Bom
De stad staat in brand
Een granaat op het stadhuis
Vallende stenen
Instortende huizen en daken
Vlammen
Vlammen van de korte Noordstraat
Overgeslagen naar het stadhuis
De burgemeester roept alle brandweerlieden op
om samen te komen op het marktplein
Maar er is slechts één brandweerauto
En op het moment dat de lieden klaarstaan, valt de waterdruk weg
Het stadhuis is niet meer te redden

ACTEUR 2 De stad staat in brand
Een grote vuurzee
De lange jan
Als grote fakkel van de stad
Het gesuis en geloei van de vlammen wordt steeds erger
En om middernacht:

ACTEUR 1 *(roept)* De lange jan, hij valt naar beneden

ACTEUR 2 Boem
Een vlammenzee verwoest de stad
En Annemarie heeft het gezien
Zij zag hoe haar stad in rook opging

ACTEUR 1 En toen was het oorlog

ACTEUR 2 Was ook Middelburg in oorlog

ACTEUR 1 Middelburg, met Annemarie erin, in oorlog
Tot het genoeg was
Tot de Slag om de Schelde

ACTEUR 2 1944: het plan wordt bedacht
Om de dijken van Walcheren te bombarderen
zodat Walcheren onder water komt te staan
Om de weg naar de haven van Antwerpen weer terug te krijgen
En zo Zeeland te bevrijden
Er worden pamfletten gegooid:

SAMEN Waarschuwing

ACTEUR 1 Uitgevaardigd door het hoofdkwartier van de opperbevelhebber van het Geallieerde Expeditieleger
 1: Het is zeer waarschijnlijk, dat de vijandelijke troepen en installaties op uwe eilanden binnenkort aan een hevig en langdurig luchtbombardement zullen blootstaan
 2: Het is de vurigste wensch van het geallieerde oppercommando dat de burgerbevolking zal worden gespaard voor de gevolgen van deze noodzakelijke militaire actie voorzoover dit eenigzins mogelijk zal zijn
 3: Niet alleen een luchtbombardement maar het gevaar van overstrooming bedreigt eveneens uw leven en dat van uwe familie.
 4: Verlaat de eilanden of indien dat niet mogelijk is, verhuist dan ONMIDDELLIJK met uwe families naar een veilige plaats op de eilanden

ACTEUR 2 Het eiland verlaten was onmogelijk
 Veilige plaatsen waren onduidelijk
 En maar weinig mensen hadden de pamfletten gezien
 Op 3 oktober 1944 gaan 247 geallieerde bommenwerpers richting Westkapelle

ACTEUR 1 Het gebrom van de vliegtuigen
 Het brommen steeds harder
 En dan
 Bommen
 Zoveel bommen
 Het hele eiland trilt

SAMEN Du du du du, du du du du

ACTEUR 2 Stilte
 Weer het gebrom van de vliegtuigen
 Het brommen steeds harder
 Bom
 Bommen
 Zoveel bommen

ACTEUR 1 Explosies in Westkapelle
 De bommen vallen naast de dijk
 Op de molen van Westkapelle, waar vijftig mensen schuilen
 De ingang gebarricadeerd
 Ingestort
 Slechts drie mensen weten er uit te komen
 Dat vertelde Annemarie

ACTEUR 2 En dan komt het water
 De dijk is geraakt
 Maar het is niet genoeg

Walcheren moet onder water
Nog drie dijken worden gebombardeerd

SAMEN Du du du du

ACTEUR 1 Het water komt!
Het stroomt langs voeten
Langs enkels
Water stroomt de huizen binnen
Eerste trede, tweede trede, derde trede, vierde trede
Het zoute zeewater stroomt overal en wordt hoger
Het water is niet te stoppen
Het water vindt een weg door de straten
Dwars door de weilanden
De zee is sterk en niemand kan hem stoppen
Tot de vloed voorbij is

ACTEUR 2 Het water stijgt niet verder
Maar de schade is groot
De schuilkelders onder water
De molen van Westkapelle onder water
En de mensen die vast zaten in de molen zijn verdronken
De koeien, de paarden, de schapen verdronken
Het land doordrenkt met zout

ACTEUR 1 Driekwart van Walcheren staat onder water
Het centrum van Middelburg blijft gespaard
De Duitsers geven zich over
en Zeeland is bevrijd

ACTEUR 2 En Annemarie heeft het gezien

ACTEUR 1 Annemarie heeft alles gezien

In 2022 ging de voorstelling 'Branding' in première in Middelburg (regie: Roos Zwigman – productiehuis: Jeugdtheaterschool Zeeland). Een voorstelling over stil staan. Stilstaan bij de gebeurtenissen uit het verleden en kritisch kijken naar de toekomst. Een voorstelling over hoe de oorlog van toen nu dichterbij lijkt dan ooit.

* **Slag om de Schelde:** De Slag om de Schelde was één van de grootste militaire operaties tijdens de Tweede Wereldoorlog. Britse, Canadese en Poolse troepen kregen de opdracht de Westerschelde, de toegangsweg naar Antwerpen, te veroveren op de Duitsers. De Antwerpse havens waren voor de Geallieerden van cruciaal belang voor de toevoer van troepen en materiaal. Zeeuws-Vlaanderen, Zuid-Beveland en Walcheren vormden in het najaar van 1944 het toneel van een ongekende strijd. Bron: <https://www.deslagomdeschelde.nl/>